

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Ян Ханьжи «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 - Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.).

Актуальність теми дослідження. У дисертації представлено дослідження проблеми формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні.

Дисертаційне дослідження Ян Ханьжи входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» і відповідає науковій темі кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти: «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Ансамблеве музикування, яке є важливою складовою професійної діяльності майбутніх магістрів музичного мистецтва, разом із цим, є складним художньо-полілогічним процесом, який охоплює та інтегрує у собі різні рівні взаємодії, зокрема, рівні міжсуб'єктної та художньої комунікації. Узаємодія означених рівнів зумовлена важливою роллю міжсуб'єктного спілкування в художній комунікації ансамблевого музикування, спрямованого на створення спільного творчого продукту – художньої інтерпретації музичного твору та її виконавського втілення. Саме міжсуб'єктна комунікація забезпечує можливість спільного аналізу та вироблення єдиної інтерпретаційної концепції, яка враховує важливість бачення, сприйняття та виконавського внеску кожного учасника ансамблю.

Основу дослідження складної взаємодії ансамблевого музикування забезпечує концепт полілогу, який обґрунтовує рівноправність внеску всіх учасників дискурсу, коли участь у творчій діяльності виходить за межі індивідуального самовираження, перетворюючись на динамічну співтворчість заради конструювання спільного результату. Таким чином багаторівнева комунікація в ансамблевому музикуванні розгортається як художній полілог, інтегруючи унікальний голос кожного з багатьох учасників спілкування в загальному, узгодженому дискурсі. Особлива роль полілогу в художньо-інтерпретаційному процесі ансамблевого музикування зумовлює необхідність для майбутніх магістрів музичного мистецтва володіти специфічними художньо-полілогічними вміннями, які дають змогу компетентно брати участь та організовувати емерджентний комунікативний процес ансамблевої

узаємодії як художній полілог.

Утім, окремих досліджень, присвячених цілеспрямованому формуванню художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, які забезпечують здатність до здійснення в ансамблевому музикуванні багаторівневої комунікації, спрямованої на різнобічне та, одночасно, інтегральне розуміння художнього образу, культурних контекстів, інших учасників художньо-виконавського процесу у прагненні досягнення спільного результату, не здійснювалося. Таким чином, виявлено низку суперечностей між: потенціалом концепту художнього полілогу в контексті забезпечення теоретичних та методологічних основ формування умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва компетентно брати участь у багаторівневій комунікації ансамблевого музикування та недостатньою розробленістю феноменології художнього полілогу в контексті цілісного забезпечення такої комунікації; потребою у володінні майбутніми магістрами музичного мистецтва художньо-полілогічними уміньми та відсутністю методики їх цілеспрямованого формування в процесі здобуття вищої освіти; доцільністю забезпечення достатнього рівня сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва та відсутністю розробленого діагностичного апарату їх оцінювання.

Об'єктом дослідження визначено процес ансамблевого музикування в умовах професійної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність зумовлені методологічною основою дослідження, яку складають положення концепції комунікативної музикальності (Kondo, 2019; Trevarthen, 1999), а також, теорій: полілогу (Sylvan, 1985), аргументативного полілогу (Lewiński, 2015), ілокутивного плюралізму (Lewiński, 2021), музикування (Small, 1999), художньої комунікації (Clover, 2010; Denmead, 2012), інтертекстуальності (Kristeva, 2015); інтермедіального художнього полілогу (Коробкова, 2014; Кравченко, 2017; Frait, 2023; Simonova, 2022), асамбляжного мислення (Deleuze & Guattari, 2013; Aschenbrenner, 2023). У методологічних засадах дослідження взаємодіють положення акторно-мережевого, плюралістичного, художньо-комунікативного та колаборативного підходів.

Наукоємність дослідження забезпечується застосуванням низки теоретичних та емпіричних методів, зокрема, теоретичних: аналіз та узагальнення концептуальних положень з галузей філософії, культурології, соціології, мистецтвознавства, музичної педагогіки – задля визначення сутності феноменів художнього полілогу та художньо-полілогічних умінь; теоретичного моделювання та акторно-мережевого аналізу задля визначення структурної характеристики художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва; емпіричних – анкетування, тестування, експертного оцінювання на основі контрольних списків спостереження, схем кодування,

рубрикаторів оцінок, інтерпретативного феноменологічного аналізу – задля моніторингу рівня сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва; математично-статистичних – задля обчислення кількісних даних та перевірки статистичної значущості отриманих результатів.

У результаті розв'язання завдань дослідження автором визначено сутність феномену художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, зокрема, уточнено, що такі уміння є інтегральним конструктом, в основі якого прагнення співтворчості та самореалізації в ансамблевому музикуванні через обмін мистецтвознавськими, музично-теоретичними, музично-історичними та методично-виконавськими знаннями, із застосуванням навичок активної комунікації та прогностичної рефлексії задля сумісного моделювання інтерпретаційної концепції музичного твору та її реалізації як спільного емерджентного виконавсько-творчого результату художньо-полілогічної ансамблевої взаємодії.

На основі визначених сутнісної характеристики досліджуваного феномену та його функцій (ілокутивної, асамбляжної, прогностичної та перформативної) уточнено, що в структурі художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва взаємодіють полікомунікативно-мотиваційний, семіотико-епістемологічний, дескриптивно-рефлексійний та дискурсивно-партисипативний компоненти.

У другому розділі дисертаційного дослідження Ян Ханьжи обґрунтовує науково-методичні засади формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні, зокрема, визначає фундаментальну роль у даному процесі взаємодії акторно-мережевого, плюралістичного, художньо-комунікативного та колаборативного підходів та пов'язаних з ними принципів: обговорення та узгодження художніх ідей, подолання суперечностей для міжсуб'єктного порозуміння, заохочення спільного мистецького дослідження, визнання різноманітних інтерпретаційних традицій, свободи творчого самовираження, співпраці в художньому полілозі, розуміння та інтерпретації на засадах герменевтики, взаємної поваги та спільної відповідальності, відкритого спілкування в ансамблевій взаємодії.

Автором визначено та обґрунтовано важливу в контексті формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва роль педагогічних умов: стимулювання інтенційного прагнення майбутніх магістрів музичного мистецтва до активної комунікації в ансамблевому музикуванні; спрямування на формування епістемологічного базису художньо-полілогічного інтерпретаційного процесу ансамблевого музикування; спонукання до розуміння та застосування знаків художньої та інтерсуб'єктивної комунікації для вирішення інтерпретаційно-виконавських завдань у процесі ансамблевого музикування.

У третьому розділі дисертантом представлено зміст та перебіг експерименту з формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні.

Задля визначення рівня сформованості досліджуваного конструкту автором розроблено діагностичний апарат, до змісту якого увійшли критерії (аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний, координаційно-альтруїстичний) та показники, визначені у відповідності до структури досліджуваного феномену.

Констатувальний експеримент, спрямований на визначення актуального рівня сформованості досліджуваного конструкту, довів, що більшість респондентів у контрольній та експериментальній групах перебували на низькому – комунікативно-редукціоністському – рівні сформованості художньо-полілогічних умінь.

Перевірка авторської методики формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні здійснювалася поетапно (протягом установчо-проблематизаційного, комунікативно-ангажувального і творчо-мобілізаційного етапів) на формувальному етапі експерименту, шляхом упровадження до освітнього процесу педагогічних умов та застосування спеціальних методів, серед яких: структуровані сеанси зворотного зв'язку, рольові ігри з моделювання ансамблевого полілогу; включення мультисенсорної узаємодії; контекстуальної інтерпретації; створення рефлексивних щоденників. У межах упровадження експериментальної методики проводилися тренінги: «Синестетичні переживання», «Практики усвідомленості», «Емоційний інтелект в ансамблевому полілозі», а також, майстер-класи з емоційного спілкування, семінари з колаборативної імпровізації (Haidet et al., 2017), сесії взаємного навчання, герменевтичні семінари.

Результати діагностики, яка проводилася на формувальному етапі експерименту, засвідчили зростання рівня сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в обох вибірках. Зокрема, в ЕГ кількість респондентів, які продемонстрували високий – ілокутивно-поезисний – рівень збільшилася з 11,11% до 22,22%; достатній – інтерпретаційно-усвідомлений – з 11,11% до 55,56%. При цьому кількість респондентів ЕГ, у яких було діагностовано середній – афективно-стохастичний – рівень, зменшилася з 33,33% до 11,11%. Також, зменшилася в ЕГ кількість тих, хто продемонстрував низький – комунікативно-редукціоністський – рівень, з 44,44% до 11,11%. Оцінювання в КГ показало, що кількість респондентів, які продемонстрували високий (8,33%) та достатній (16,67%) рівні, не змінилася, при цьому, збільшилася кількість тих, хто досяг середнього рівня (з 16,67% до 33,33%) та, відповідно, кількість респондентів, які залишилися на низькому рівні, зменшилася з 58,33% до 41,67%. Перевірка істотності виявлених розбіжностей у результатах за критерієм Фішера дозволила отримати емпіричне значення ($\varphi^*_{\text{емп}}=2,5232$), яке виявилось більшим за критичне значення критерію ($\varphi^*_{\text{кр}}=2,31$), що довело істотність перевищення частки респондентів, які досягли бажаного рівня сформованості художньо-полілогічних умінь в ЕГ, у порівнянні із часткою таких респондентів у КГ, що підтвердило ефективність експериментальної методики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше науково обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні; визначено структурну характеристику досліджуваного феномену, зокрема взаємодію у її змісті полікомунікативно-мотиваційного, семіотико-епістемологічного, дескриптивно-рефлексійного та дискурсивно-партисипативного компонентів; досліджено методологічний потенціал акторно-мережевого, плюралістичного, художньо-комунікативного та колаборативного підходів у контексті формування умінь, які забезпечують здатність компетентно брати участь в емерджентному комунікативному процесі ансамблевої взаємодії як у художньому полілозі; розроблено педагогічні умови формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні.

Уточнено сутність понять «художній полілог», «художньо-полілогічні уміння майбутніх магістрів музичного мистецтва». Подальшого розвитку набула спрямованість на підготовку здобувачів вищої освіти у проєкції компетентнісної парадигми, творчу самореалізацію майбутніх магістрів музичного мистецтва у музично-виконавській діяльності.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні комплексу спеціальних методів формування в майбутніх магістрів музичного мистецтва художньо-полілогічних умінь, які забезпечують здатність брати участь в емерджентному комунікативному процесі ансамблевого музикування; в обґрунтуванні критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва, до змісту якого увійшли аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний та координаційно-альтруїстичний критерії, з відповідними показниками; в представленні рівневих характеристиках сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва. Розроблена методика може застосовуватися в процесі професійної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до ансамблевого музикування у закладах вищої освіти.

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю основних положень дисертації, різноманіттям та доведеною валідністю застосованих діагностичних методів, релевантних предмету, меті й завданням дослідження, репрезентативністю вибірок респондентів, математично-статистичними розрахунками.

Матеріали дослідження упроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Довідка № 3118/24 від 27.12.2024 р.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. Наукові положення дисертації, теоретичні, практичні, методичні здобутки відображено в апробації наукових результатів дослідження на 5 Міжнародних конференціях; основні положення відображено у 8 публікаціях, із яких 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, з них – 2 одноосібні і 1 у співавторстві, та 5 – апробаційного характеру, із них 3 видані у зарубіжних виданнях. Статі

написані українською та англійською мовами.

Особистий внесок здобувача в публікацію, написану в співавторстві, полягає в обґрунтуванні методології дослідження феномену художнього полілогу; аналізі релевантної літератури з галузей філософії та мистецтвознавства задля визначення функцій художнього полілогу в музично-виконавській діяльності; систематизації та узагальненні отриманих результатів.

Під час обговорення було висловлено такі зауваження:

1. Автор, спираючись на релевантні проблематиці дослідження та авторитетні у науковому дискурсі теорії, обґрунтовує функції художньо-полілогічних умінь, зокрема, ілокутивну, асамбляжну, прогностичну та перформативну. Утім, доцільно було б, при визначенні структурної характеристики досліджуваного конструкту, більш ґрунтовно висвітлити зв'язок між функціями та компонентами художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва.

2. Автор обґрунтовує у методологічних засадах формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва низку підходів (зокрема, акторно-мережевий, плюралістичний, художньо-комунікативний та колаборативний) та пов'язаних з ними принципів. Утім, в описі формувального експерименту із перевірки авторської методики, представлено процес застосування обґрунтованих підходів але відсутні відомості про дотримання визначених принципів відповідно до етапів упровадження педагогічних умов.

3. У дослідженні запропоновано цікаву, оригінальну та, як було доведено, ефективну методику формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні. Разом із цим, таку методику презентовано недостатньо наочно, з огляду на відсутність відповідного схематичного зображення усіх її елементів та напрямів їх взаємодії.

4. Дисертантом проведено експериментальну роботу, перебіг та результати якої докладно і наочно презентовано в дисертації. Зокрема, обґрунтовано доцільність оцінювання сформованості досліджуваного конструкту з орієнтацією на аксіологічно-синергійний, герменевтично-інтерпретаційний, антиципаційно-результативний та координаційно-альтруїстичний критерії та відповідні показники. Валідність застосованих методів діагностування та отриманих результатів доведено, утім, перевірку істотності розбіжностей у результатах оцінювання в експериментальній та контрольній групах проведено тільки на формувальному етапі експерименту, у той час, як потребує підтвердження відсутність істотних розбіжностей у рівнях сформованості досліджуваного феномену у вибірках до початку формувального експерименту, тобто, на його констатувальному етапі.

5. За результатами констатувального експерименту автором зроблено слушні висновки стосовно якісних рівнів сформованості художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва (ілокутивно-поезисний, інтерпретаційно-усвідомлений, афективно-стохастичний, комунікативно-редукціоністський). Утім, доцільно було б представити більш

докладні характеристики означених рівнів, у відповідності до визначених показників сформованості елементів структури досліджуваного феномену.

Дослідження Ян Ханьжи є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням. Текст дисертації складений у науковому стилі, при цьому наявні поодинокі орфографічні помилки та порушення правил пунктуації, які необхідно виправити.

ВИСНОВОК

У дисертаційному дослідженні **Ян Ханьжи «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні»** представлено теоретичне обґрунтування та методичне вирішення досліджуваної проблеми шляхом запровадження до процесу підготовки здобувачів вищої освіти спеціальних педагогічних умов, на засадах обґрунтованих наукових підходів. Запропоновані педагогічні умови та спеціальні методи можуть застосовуватися задля підготовки майбутніх професіоналів у галузі музичної освіти та музичного мистецтва із метою їх підготовки до ансамблевого музикування.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті; дисертантом розв'язано визначені завдання дослідження, основні положення дисертації мають наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Обсяг та структура роботи відповідає вимогам до дисертацій, що подаються на здобуття наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво. Результати дисертації пройшли апробацію на 5 Міжнародних конференціях; основні положення відображено у 8 публікаціях, із яких 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, з них – 2 одноосібні та 1 у співавторстві, 5 – апробаційного характеру, з яких 3 у зарубіжних виданнях. Статі написані українською та англійською мовами.

Дисертація Ян Ханьжи «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво, є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням; за новизною постановки проблеми та її розв'язанням, практичною значущістю відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

З урахуванням виправлення висловлених зауважень, дисертаційну роботу Ян Ханьжи з теми «Формування художньо-полілогічних умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва в ансамблевому музикуванні» рекомендовано до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво.

Дисертація Ян Ханьжи обговорювалася 8 січня 2025 р., протокол №8 на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Головуюча на засіданні фахового семінару:

професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
доктор педагогічних наук, професор

Олена РЕБРОВА

Експерти:

професор кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
доктор педагогічних наук, професор

Галина НІКОЛАЇ

старший викладач
кафедри музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
кандидат педагогічних наук, доцент

Микола ФЕДОРЕЦЬ

Учений секретар
кандидат педагогічних наук, доцент

Наталія БАТЮК

